

Adviesraad Natuur en Milieu

Aan: Gemeente Deventer
t.a.v. Ellie Potiek
c.c. Hermien Eenkhoorn

Datum: 24 april 2024

Betreft: Advies n.a.v. Biomassa-rapport Royal Haskoning DHV

De Adviesraad Natuur en Milieu brengt gevraagd en ongevraagd advies uit voor een duurzaam en groen Deventer

B en W benoemen de leden van de Adviesraad van de gemeente Deventer

SAMENVATTING

- Het rapport van Royal Haskoning DHV biedt goede aanknopingspunten voor het gemeentebeleid inzake biomassa.
- Probeer biomassa zoveel mogelijk in te zetten als grondstof of materiaal en streef bij inzet voor energie naar een verschuiving van laagwaardige brandstof (directe verbranding) naar hoogwaardiger energiedragers (in het bijzonder groen gas uit vergisting).
- Onderzoek de efficiency en impacts bij een meer gebundelde, centrale mestvergisting in vergelijking met vergisting op de boerderij. Kijk daarbij ook naar mogelijkheden voor toeleverende agrarische bedrijven om financieel deel te nemen in gecombineerde vergisting.
- Houd rekening met de mogelijkheid van een afname van meststromen in de toekomst en vermijd schaalniveaus die nu of in de toekomst dwingen tot invoer van niet-regionale biomassastromen. Beperking tot lokale stofstromen helpt mogelijk ook bij het vinden van draagvlak onder burgers.

Geachte mevrouw Potiek,

We kregen een concept-versie (vertrouwelijk) van het rapport Biomassa in Deventer van Royal Haskoning DHV (hier verder afgekort als RHDHV), met het verzoek uiterlijk 24 april daarover advies uit te brengen. We voldoen met plezier aan dit verzoek, al moet dat in dit stadium en gezien de korte beschikbare tijd enigszins verkennend en tentatief zijn.

Rapport

De Adviesraad vindt dat RHDHV een omvattend en deskundig rapport heeft uitgebracht. Dat heeft aanknopingspunten voor verdere stappen die Deventer met biomassa kan zetten. We bekijken die mogelijk stappen in het licht van het SER-advies '[Biomassa in Balans](#)' [1] dat breed wordt

Jan Paul van Soest, voorzitter
Kris van Koppen, secretaris
Harco Jellema
Coralien van Hattem
Bauke de Vries
Sanne van Leeuwen

Contact:
voorzitter: jpbs@jpbs.nl
kris.vankoppen@wur.nl

onderschreven en dat lijn heeft gebracht in het landelijke, nogal gepolariseerde debat over biomassa, en in het licht van de ambities van Deventer op het gebied van energie/klimaat en circulaire economie. Biomassa is een veelkoppig fenomeen, met uiteenlopende stromen met grote verschillen in eigenschappen en toepasbaarheid, die door RHDHV goed in kaart zijn gebracht. Ook de verschillende mogelijke verwerkingsvormen zijn goed beschreven.

Advies op hoofdlijnen

Allereerst is aan te bevelen de term 'biomassa' te vervangen door 'biograndstoffen'. Dat is meer dan een woordenspel, de oude term biomassa werd vooral met energetische gebruik geassocieerd, en sommige vormen daarvan, vooral houtige biomassa voor verbranding, kregen zware kritiek. Biograndstoffen geeft meer associaties met andersoortige toepassingen dan energetische, namelijk als grondstof en/of materiaal, en dat is meer in lijn met de ideeën achter de circulaire economie, waarin hoogwaardige toepassingen voorrang moeten hebben boven laagwaardige energetische benutting, en waarbij, voor zover energie-inzet onvermijdelijk is, bij voorkeur toepassingen worden gezocht waar andere verduurzamingsopties moeilijk of te duur zijn. We bevelen aan deze rangorde (ook bekend als de '[R-ladder](#)' [2]) te gebruiken als leidraad voor het biomassabeleid van de gemeente. De RHDHV-studie helpt de geïdentificeerde biomassastromen volgens de R-ladder te classificeren. In het algemeen worden stromen met een hoog drogestofgehalte/vaste biomassa liefst als materiaal- en/of grondstoftoepassingen gestuurd, en kunnen veelal vloeibare stromen c.q. stromen met een hoog vochtgehalte mogelijk beter energetisch worden benut. Tenzij na droging alsnog een stroom resteert die hoogwaardiger ingezet kan worden.

De studie geeft tevens een schatting van de omvang van de stromen, voor zover kwantitatieve gegevens te achterhalen zijn. Het ligt voor de hand de aandacht vooral te richten op meer volumineuze stromen, én op de kleinere stromen die juist zoveel mogelijk hoogwaardig kunnen worden ingezet. We adviseren nog eens een nadere (ambtelijke) exercitie te doen waarin de verschillende biomassastromen (tabel 2) worden geplotted op een as die het volume/beschikbaarheid weergeeft, en op de andere as die de hoogwaardigheid van de inzet toont. Zo ontstaat een 'routekaart' die laat zien welke soort stromen het best waar inzetbaar zijn. De algemene strategie is dan: stromen die in beginsel als materiaal of grondstof kunnen worden ingezet daarvoor reserveren, en stromen die nu al als energiebron worden ingezet opwerken tot hoogwaardiger energiedragers. Daarop zou het biomassabeleid van de gemeente Deventer zich kunnen richten, met wel de aantekening dat deze strategische lijnen niet altijd in de praktijk zullen kunnen worden waargemaakt door technologische of economische beperkingen of omdat het de gemeente ontbreekt aan de juiste beleidsinstrumenten. Wat dat laatste betreft zou het ook nuttig kunnen zijn om bij de meest kansrijke opties van de routekaart te inventariseren welke

instrumenten beschikbaar zijn (en wellicht elders al door gemeentes gebruikt worden).

Eenvoudig samengevat: probeer zoveel mogelijk biomassa als grondstof/materiaal ingezet te krijgen en sluit daarbij aan op het circulaire-economiebeleid-in-wording, en probeer laagwaardige energie-inzet (directe verbranding) op te werken naar hoogwaardiger energiedragers (in het bijzonder groen gas uit vergisting).

Aanbevelingen

Hieronder gaan we iets meer in detail in op de mogelijkheden die we voor Deventer voor ons zien.

Belangrijke ‘droge’ biomassastromen zijn houtig materiaal uit bos, landschap en groenvoorzieningen, grof tuinafval en houtafval (A- en B-hout). Die worden nu als brandstof ingezet; waarschijnlijk wordt alleen A-hout als grondstof verkocht. We bevelen aan nader te onderzoeken of en hoe deze stromen tot grondstoffen/materialen kunnen worden opgewerkt, en zo bij kunnen dragen aan het circulaire economiebeleid (in wording). Tabel 3 in het RHDHV-rapport geeft enkele voorbeelden van alternatieve verwerkingsroutes; het zal nodig zijn deze meer in detail te beoordelen als opties voor de Deventer biomassastromen. We realiseren ons dat de daadwerkelijke inzetbaarheid kan tegenvallen, maar wellicht lukt het enkele niche-toepassingen te ontwikkelen, die als voorbeeld kunnen dienen. De gemeente kan dat bevorderen door een afname- of prijsgarantie te geven voor een stroom die aan bepaalde voorwaarden voldoet.

Te onderzoeken is ook of maaisel en gras na droging wellicht als materiaal kan worden toegepast.

Een toepassing die geen aanbeveling verdient is verkoop van hout voor de open haard. Verbranding in open haarden is inefficiënt en sterk vervuilend (fijnstof, stikstof, stankoverlast) en verstookt hout dat mogelijk hoogwaardiger kan worden ingezet.

Belangrijke ‘natte’ biomassastromen zijn rundvee- en varkensmest, GFT en grof tuinafval. Mogelijk kan de GFT-inzet verder verschuiven van compostering naar vergisting (groen gas).

Mest heeft een groot potentieel maar is ook een lastig vraagstuk, zeker ook in het licht van de discussies over omvang van de veestapel en de stikstofproblematiek (maar ook andere impacts). Daarbij speelt ook de vraag of mestvergisting, als daarvoor zou worden gekozen, op de boerderij of liever meer centraal zou moeten plaatsvinden. In het algemeen biedt gecombineerde meer centrale vergisting betere en betaalbaarder technologische mogelijkheden om de impacts en overlast (per m³ te maken groen gas) te beperken. En het biedt mogelijkheden om aan ‘industriële ecologie’ te doen: optimalisatie van energie- en grondstoffenstromen op

een industrieterrein, en mogelijkheden om waardevolle mineralen en verbindingen te ‘raffineren’. Daar kunnen dan evenwel meer transportbewegingen tegenover staan. Hoe de balans uitpakt is zonder nadere rekensommen niet te zeggen. We bevelen aan een nadere studie te doen naar optimale benutting van mest in en rond Deventer, en voorlopig terughoudend te zijn met mestvergisting op de boerderij, om lock-ins te voorkomen, en om de optie van industriële ecologie/synergie open te houden. Bij gecombineerde, meer centrale vormen van vergisting zou daarbij ook gekeken kunnen worden naar mogelijkheden om de betrokken agrarische bedrijven, als zij dat willen, financieel te laten deelnemen in de onderneming, bijvoorbeeld in coöperatieve vorm. Dit kan ook bijdragen aan een groter draagvlak onder de bevolking.

Hoe dan ook lijkt het gezien de discussies over de toekomst van de landbouw wijs geen te grote capaciteit voor mestverwerking en -vergisting te laten ontstaan die bij een mogelijk slinkende veestapel dan al snel overcapaciteit kan betekenen. Ook met het oog op draagvlak bij burgers lijkt het beter om de schaalniveaus te beperken tot de gemeente en eventueel buurgemeentes. Biomassaverbranding en mestvergisting zijn gevoelige thema's als het gaat om draagvlak.

Voor wat betreft de afzet van groen gas kan de gemeente een bevorderende rol spelen door zelf groen gas in te kopen dan wel garanties te bieden voor afzet voor een aantal toepassingen die de gemeente zelf kan beïnvloeden, zoals eigen gebouwen en voertuigen. Het verdient aanbeveling de groslijst met ideeën voor beleid die het RHDVH-rapport geeft (hoofdstuk 7) nader uit te werken.

Met vriendelijke groet,
namens de adviesraad,

Jan Paul van Soest, voorzitter
Kris van Koppen, secretaris

-----

[1] Sociaal-Economische Raad, 2020. Biomassa in balans. Een duurzaamheidskader voor hoogwaardige inzet van biograndstoffen.

<https://www.ser.nl/nl/Publicaties/advies-biomassa-in-balans>

[2] Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2020. R-ladder - Strategieën van circulariteit. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/r-ladder>